

ТІВВІУТНОМА

ТИЛ – МАДАНИЯТ ВА УРФ-ОДАТЛАР УМРБОҚИЙЛИГИ

Маълумки, тил ўзаро мулоқот воситаси, у фикрларни шакллантиради ва мустаҳкамлайди. Билиш, тўпланган билим, тажрибаларни қайд қилиш, миллий-маънавий қадриятлар, тарихий мерос, урф-одат, анъаналарни сақлаш ҳамда авлоддан авлоддага ўтказиш ҳам тил ёрдамида амалга ошади.

Ҳар қайси халқнинг она тили ва адабиёти унинг миллий рухи ва ўзлиги, маданий-маърифий олами, миллий ғоясининг асоси ҳисобланади. Шунинг учун ҳам қачонки истилочи кучлар эл-юртимизни ўзига қарам қилмоқчи бўлса, аввало, уни ўз тили ва динидан, тарихи ва маданиятидан, миллий ғуруридан жудо этишга уринган. Ўлкамиз қарамлик чангалига тушиб қолган истибодод даврларида она тилимизнинг ривожланиш имкониятлари чеклаб қўйилгани ҳеч кимга сир эмас.

Истиқлол йилларида она тилимизни том маънода давлат тилига айлантириш борасида улкан ишлар амалга оширилди. Хусусан. ўзбек тилида иш юритиш, хужжатлар тайёрлаш бўйича қўлланмалар яратилди, мутахассислар томонидан илм-фан ва турли соҳаларга оид энциклопедия ҳамда луғатлар, дарслик, ўкув қўлланмалар нашр этилди. Айниқса, кейинги тўрт йил ичida бу борада олиб борилаётган саъй-ҳаракатларни алоҳида таъкидлаш лозим.

Ўзбек тили ва адабиётининг ўзига хос, бетакрор хусусиятлари, тарихий тараққиёти, унинг бугунги ҳолати ва истиқболи билан боғлиқ масалаларни чукур ўрганиш, ўзбек тили ва адабиёти фанини ўқитиш ҳамда ушбу соҳа бўйича юқори малакали кадрлар тайёрлашнинг сифатини тубдан ошириш мақсадида 2016 йилда Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг ташкил этилиши бунинг ёрқин исботидир.

Университетда ўзбек тили ва адабиётининг халқимиз маънавий ривожи, замонавий илм-фан тараққиётида тутган ўрнига бағишлиланган долзарб мавзуларда муҳим илмий тадқиқотлар амалга оширилмоқда, луғатлар, рисола, ўкув қўлланма ва дарсликлар нашр этилмоқда. Етук мутахассислар, илмий-педагог кадрлар тайёрлаш, мазкур йўналишда фаолият олиб бораётган ходимларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш, лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини ислоҳ қилиш ва имло қоидаларини такомиллаштириш масалаларига катта эътибор берилмоқда.

Бу таълим масканида ўзга тилли гурухларда ўзбек тили, ноширлик иши, фольклоршунослик ва диалектология, туркология, олий адабиёт курси, гид ҳамроҳлиги ва туризм, компьютер лингвистикаси, синхрон таржима каби янги таълим йўналишлари ҳамда мутахассисликлар фаолияти йўлга қўйилди. Университет раҳбарияти, профессор-ўқитувчилари ташаббуси билан Америка, Франция, Англия, Германия, Жанубий Корея, Хитой, Россия, Туркия, Хиндистон, Швеция сингари давлатларнинг қатор олий таълим муассасаларида ўзбек тили курслари, факультет ва марказлар очилди.

Кўпчиликка яхши аёнки, чет давлат фуқароси ёки фуқаролиги бўлмаган шахсни Ўзбекистон Республикасининг фуқаролигига қабул қилиш бўйича “Ўзбекистон Республикасининг фуқаролиги тўғрисида”ги қонунига ўзгартиш киритиш юзасидан таклифлар олти ой мобайнида кенг жамоатчилик муҳокамасидан ўтди. Янги таҳрирдаги қонун 2020 йил 13 март куни имзоланди.

2020 йил 15 сентябрдан бошлаб кучга кирган ушбу қонуннинг 19-моддасига Ўзбекистон фуқаролигига умумий тартибда қабул қилишнинг асосий шартларидан бири сифатида ариза топширган шахснинг давлат тилини мулоқот қилиш учун зарур даражада билиши ҳам киритилди. Ушбу моддага асосан давлат тилини билиш даражасини аниқлаш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланиши мустаҳкамлаб қўйилган.

Низомга кўра давлат тилини билиш даражасини аниқлаш ва давлат намунасидаги малака сертификати Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ҳузуридаги Давлат тилида иш юритиш асосларини ўқитиш ва малака ошириш маркази ёки унинг ҳудудий бўлинмалари томонидан берилиши қайд этилган. Давлат тилини билиш даражасини аниқлашга тайёргарлик кўриш, тест материалларини тайёрлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги томонидан шакллантириладиган ишчи гурух ариза топширган шахснинг нутқий, лингвистик, матнни тушуниш компетенцияларига эътибор қаратади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 2020 йил 23 сентябрь куни видеоконференция шаклида ўтган БМТ Бош Ассамблеясининг 75-сессиясида нутқ сўзлади. Мазкур маъruzанинг илк бор она тилимиз, ўзбек тилида бутун дунё аҳлига тақдим этилиши муҳим тарихий воқеа бўлди. Бу чиқиш халқимизнинг кўп йиллик орзулари рўёби сифатида барча юртдошларимизга, ўзини шу миллатнинг вакили ҳисоблаган инсонга ғуур ҳамда ифтихор бахш этди, уларнинг қалбига шукуҳ олиб кирди. Қолаверса, давлатимиз раҳбарининг нутқи кўпгина давлатлар, шунингдек, туркий тилли мамлакатлар томонидан мамнуният билан қабул қилинди ва умумэътироф этилди.

Тарихга наазарга солсак, тил доим ҳимояга муҳтоҷ бўлган. Хусусан, бу борада қорахонийлар даврида, араб тили илм-фан тили сифатида эътироф этилган бир пайтда Маҳмуд Кошғарий, Юсуф Хос Ҳожиб, Аҳмад Югнакий каби алломаларимиз тилимизнинг қаддини тиклади. Кошғарий таъбири билан айтганда, икки улоқчи от сингари пойгода ўзбек тилининг араб тилидан ўзиб кетишини таъминлади.

Тилимиз Амир Темур ва темурийлар салтанатида ривожланишнинг янги, юксак пағонага кўтарилди. Буюк мутафаккир Алишер Навоий форс-тожик тили бадиий адабиёт тилга айланган, иккинчи томондан араб тили таъсири ҳамон сақланиб турган кезларда умумбашарият маданий ҳазинасидан муносиб ўрин олган “Хамса”, “Маҳбубул-қулуб”, “Муншоот”, “Вақфия”, “Муҳокаматул лугатайн” каби ўлмас асарлари билан ўзбек адабий тилининг бадиий ва илмий асарлар яратиш, шунингдек, давлат ишлари, дипломатик муносабатларда фойдаланиш учун бой имкониятларга эга эканлигини ҳам назарий, ҳам амалий томондан исботлаб берди, унинг шуҳратини бутун дунёга тараннум этди.

19 октябрда қабул қилинган она тилимизнинг бекиёс сўз бойлиги ва чексиз ифода имкониятларини бутун жозибаси ва латофати билан намоён этган ҳазрат “Буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоий таваллудининг 580 йиллигини кенг нишонлаш тўғрисида”ги Президент қарори билан шоир туғилган қутлуғ 9 февраль санасининг ҳар йили адабиёт ва маърифат байрами сифатида юксак даражада нишонлаш анъанаси йўлга кўйилди.

Айни пайтда, мазкур қарорда Алишер Навоий номидаги халқаро жамоат фондини ташкил этиш; Алишер Навоий орденини таъсис этиш; хорижий давлатларда сақланаётган шоир қаламига мансуб ва у яшаган даврга оид қўлёзмаларнинг факсимиле нусхаларини мамлақатимизга олиб келиш чораларини кўриш; алломанинг қўлёзмалари асосида шоир асарларининг мукаммал илмий нашрини яратиш; Алишер Навоий асарлари ҳамда навоийшунослик фани бўйича амалга оширилган илмий тадқиқотларнинг электрон платформасини яратиш; мутафаккир асарларини узлуксиз ўқитиш

концепциясини ишлаб чиқиш каби устувор масалаларнинг қўйилиши ҳам Навоий даҳосига, у асослаган тилга бўлган эҳтиромнинг яна бир ёрқин ифодасидир.

Тўғрисини айтиш керак, қайд этилган ишлар баробарида талайгина муаммолар ҳам мавжуд. ОАВ, интернет, хусусий кўнгилочар нашрлар, телеканал ва радиоканаллар, баъзи идора ҳамда ташкилотларда давлат тили қоидаларига амал қиласлик, қаҳвахона, тўйхона, дўконлар, турли фирмалар ва масъулияти чекланган жамиятлар, хизмат қўрсатиш шохобчалари, гарчи, хорижий маблағлар ёрдамида ишламаса-да, уларнинг чет тилида номланиши, замонавий ахборот ва коммуникация технологиялари, саноат, банк-молия тизими, юриспруденция, дипломатия, ҳарбий иш, тиббиёт ва бошқа тармоқларда давлат тилининг тўлақонли қўлланмаётгани, давлат тилида иш юритиш, ягона алифбони жорий этиш ва уни ислоҳ қилиш, соҳа доир терминологик ва изоҳли луғатларни яратиш, ўзбек тили, она тилини ўқитиш, ўзбек тили шевалари борасидаги изланишларни жадаллаштириш кабилар билан боғлиқ қатор муаммолар борки, уларни бартараф қиласдан туриб кўзланган мақсадга эришиб бўлмайди. Давлатимиз раҳбарининг куни кеча, яъни 20 октябрда имзолаган “Мамлакатимизда ўзбек тилини янада ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш чоратадбирлари тўғрисида”ти фармонида таъкидланган муаммоларнинг тизимли ечими кўрсатиб берилди.

Дарҳақиқат, бугун “Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари” қадам ташлаётган мамлакатимизда давлат тили масаласи миллий ғоямизнинг асосий тамойилларидан бири саналади. Шунинг учун Президентимиз ўзбек тили байрами муносабати билан ўзбек халқига йўллаган табригида таъкидлаганидек, бугунги кунда биз янги Ўзбекистонни, янги Ренессанс пойдеворини барпо этишдек эзгу мақсадларимизга эришишда, ҳеч шубҳасиз, она тилимизнинг ҳаётбахш қудратига таяномиз. Чунки, неча асрлар оша аждодларимиздан бизга безавол ўтиб келаётган она тилимизнинг равнақи ва истиқболи ҳақида қайфуриш – бу миллатнинг ўзлигини англаши, унинг маънавий камолотини юксалтириш

учун кураш демакдир. Давлат тилининг обрў-эътибори – бутун халқ, бутун жамиятнинг обрў-эътиборидир.

Хулоса шуки, миллий маънавиятимизнинг ўзаги, халқимиз мавжудлиги ва тириклигининг белгиси ҳисобланган, қолаверса, бугун бизнинг кимлигимизни бутун жаҳонга намойиш қилаётган бой тилимизни сақлаб қолиш халқимиз маданияти, анъаналари, урф-одатларининг умрбоқийлигини англатади. Чунки тил халқни бирлаштиради, тарбиялайди, ўқитади, тараққиёт ва келажак сари йўналтиради. Шундай экан, “Девону луғотит-турк”да улуғланган, “Муҳокаматул луғатайн”да шарафланган она тилимизнинг маҳаллий ва халқаро миқёсдаги обрўсини юксалтириш, уни миллий ва умумбашарий тушунчалар асосида ривожланган тиллар қаторига қўшиш учун ҳар биримиз тилимизга ҳурмат билан ёндашишимиз, Абдулла Авлоний айтмоқчи, “ҳифзи лисон”ни ҳаётий шиоримизга айлантирмоғимиз керак. Зеро, хорижий тилни билиш инсоннинг маданиятли, зиёли эканлигидан дарак берса, она тилини билиш ва уни эъзозлаш миллатнинг ҳар бир вакили учун муқаддас бурч саналади.

Бахтиёр АБДУШУКУРОВ,

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети профессори, филология фанлари доктори

ТИББИЁТ СОҲАСИДАГИ ИЗЛАНИШЛАР ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШАДИ

Бухоро давлат тиббиёт институтининг Микробиология, иммунология ва вирусология ва умумий гигиена ва экология кафедраларининг мукаммал таъмирланган биноси фойдаланишга топширилди.

Очилиш маросимида вилоят ҳокимининг ёшлар сиёсати, ижтимоий ривожлантириш ва маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Мирали Ҳамроев, Бухоро давлат тиббиёт институти ректори вазифасини бажарувчи Шухрат Тешаев, профессор-ўқитувчилар ва талабалар қатнашди.

Институтда 1990 йил 30 октябрда Микробиология, вирусология ва иммунология кафедраси ташкил этилган. Илк кафедра ташкил этилганда кафедрада 2 нафар фан номзоди, 2 нафар ассистент фаолият олиб борган. “Даволаш иши” ва “Стоматология” факультети талабаларига Бухоро вилояти Давлат санитария эпидемиология марказининг биносида дарс ўтилган.

Бугунги кунда кафедрада 1 нафар тиббиёт фанлари доктори, профессор, 4 нафар доцент, 5 нафар ассистент “Даволаш иши”, “Педиатрия”, “Стоматология”, “Тиббий педагогика”, “Тиббий профилактика”, “Тиббий биология”, “Олий

маълумотли хамширилик иши” йуналишларида дарс ўтмоқда. Шунингдек, Ҳиндистон, Туркманистон ва бошқа давлатлардан келиб таҳсил олаётган талабаларга ўзбек, рус ва инглиз тилларида дарс бермоқда.

Институт профессор-ўқитувчиларининг сайдъ-ҳаракати натижасида кафедра мукаммал таъмирланган ўқув биносига кўчирилди. Ўқув биносида 1 та маъруза зали, 15 та амалиёт хонаси, замонавий жиҳозланган лаборатория ташкил этилди. Ташкил этилган лаборатория чет давлатларда ишлаб чиқарилган, кўпгина лаборатория ташхисларини амалга ошира оладиган лаборатория жиҳозлари билан жиҳозланган. Бу ерда лаборатория таҳлилларини талабалар нафақат кўриши балким улар билан ишлашни ҳам ўрганади. Шунингдек илмий лабораторияда ёш тадқиқотчилар илмий изланишлар олиб боради. Вилоят ахолисига сифатли лаборатория хизмати кўрсатилади.

Ҳозирги кунда кафедра Туркия республикасининг соғлиқ билимлари университети микробиология кафедраси, Россия давлати Рязань Давлат тиббиёт университети “Микробиология ва вирусология” ва “Фтизиатрия ва нур диагностикаси” кафедралари, Қозоғистон давлати С.Д. Асфандияров номидаги миллий тиббиёт унверситети “Микробиология ва вирусология”, “Иммунология”, Караганда тиббиёт университети “Фтизиатрия” кафедралари, Тожикистон давлат тиббиёт университети “Микробиология ва вирусология”, “Иммунология” кафедралари, Астана тиббиёт университетилари билан ҳалқаро алоқалар йулга қуйилди. Тажрибалар алмашилмоқда, академик мобиллик дастури бўйича хамкорлик қилинмоқда.

Кафедра профессор-ўқитувчилари томонидан бугунги кунга қадар бир қанча фанга оид ўқув адабиётлар, ўқув қўлланмалар, услубий тавсияномалар яратилган. 800 дан ортиқ нуфузли, маҳалий ҳамда хорижий журналларда мақолалар ва тезислар чоп этилган. Ҳалқаро конференцияларда маъruzалар билан иштирок этилган. Кафедра профессор ўқитувчилари раҳбарлигига, Ибн Сино номли, шунингдек, бир қанча давлат стипендиантлари тайёрланган. Ушбу йиллар давомида Республика миқёсида микробиология, вирусология ва

иммунология фанидан ўтказилган фан олимпидаларида 11 нафар талаба совриндор бўлган.

Зариф КОМИЛОВ,

ЎзА

ОНА ТИЛИМИЗ — МИЛЛИЙ МАЊНАВИЯТИМИЗНИНГ БИТМАС-ТУГАНМАС БУЛОГИ

Она Ватанга муҳаббат ва садоқат – она тилига муҳаббат ва садоқатдан бошланади.

Дунёдаги қадимий ва бой тиллардан бири бўлган ўзбек тили халқимиз учун миллий ўзлигимиз ва мустақил давлатчилик тимсолидир. Зеро, бу тилда дунё миқёсида 50 миллионга яқин одам сўзлашади.

Ўзбек тили қўшни давлатларда ҳам муомаладаги асосий тиллардан саналади. Хусусан, қўшни Тоҷикистонда ва Қирғизистонда ўзбеклар нуфусига кўра титул миллат вакиларидан кейинги ўринда туради. Афғонистонда эса ўзбек тили пушту ва дарий тилларидан кейинги учинчи расмий тил саналади. Кўшни мамлакатлар ҳамда Туркия, Хитой, АҚШ, Ҳиндистон сингари давлатларнинг олий ўқув юртларида ўзбек тили алоҳида фан сифатида ўргатилади.

1989 йил 21 октябрь куни қабул қилинган «Давлат тили тўғрисида»ги қонун ҳамда мамлакатимизнинг Асосий қонуни — Конституциямизнинг ўзбек тилида яратилиши том маънода, унинг нуфузини юксалтириди. Ушбу қонун билан ўзбек тили давлат тили мақомини олган бўлсада, мамлакатимизда яшовчи миллат ва элатларнинг ўз она тилида сўзлашиш хуқуқи конституция билан мустаҳкамланган.

Лекин ҳозирги глобаллашган дунёда тилларнинг бир-бирига ўзаро таъсири, жумладан, четдан сўз қабул қилиш кўлами ва суръати ортиб бораётгани, ҳаммамизни ташвишга солади. Демак, мавжуд ҳолатни бартараф этиш, давлат тилининг халқаро миқёсдаги ўрни ва нуфузини ошириш, бу борада хорижий ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш учун эрта ёки индин эмас, балки бугунданоқ барча зарур чораларни кўриш лозим.

Хўш, бугун тилимиз нуфузини ошириш ва уни тарғиб қилиш учун нималар қилиш керак? Барча соҳаларда ўзбек тилидан тўлақонли фойдаланиш, лотин ёзувига асосланган алифбони такомиллаштириш ва бошқа миллат вакилларининг тил ўрганиши учун қандай жиҳатларга эътибор қаратиш лозим?

Биринчидан, жаҳон адабиёти дурдоналарини ўзбек тилига ҳамда ўзбек адабиётининг сара намуналарини чет тилларга таржима қилиш ва нашр этиш, бу йўналишда шаклланган ижодий мактабларни ривожлантириш зарур.

Иккинчидан, хорижда истиқомат қилувчи ватандошлар ва ўзбек тилини ўрганиш истагида бўлган чет эл фуқаролари учун ўзбек тили дарсликлари, электрон дастурларни ишлаб чиқиш ва кенг миқёсда тарқатиш масаласига эътиборни янада кучайтириш лозим.

Учинчидан, ўзбек тилининг жаҳон майдонида, хусусан, Интернет ахборот тармоғида муносиб ўрин эгаллашини таъминлаш, она тилимизда кўплаб янги компьютер дастурларини яратиш бўйича кенг кўламли чора-тадбирларни амалга ошириш даркор.

Тўртинчидан, мамлакатимизда истиқомат қиласиган барча миллат ва элатлар тилларини ривожлантириш мақсадида кенг ва teng имкониятлар ҳамда уларга давлат тилини ўрганиш учун қулай шарт-шароитлар яратиш ҳар қачонгидан ҳам муҳимроқ.

Тан олиш керакки, миллий ғуруримиз – ўзбек тилига бўлган эътибор ўтган йилларда бироз сусайган эди. Бунинг натижасида давлат органлари ва ташкилотларида давлат тилида иш юритишга доир қонунчилик талабларига риоя этмаслик билан боғлиқ қатор камчиликлар кўзга ташланди.

Президентимиз томонидан жорий йил 20 октябрь куни имзоланган «Мамлакатимизда ўзбек тилини янада ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармон ўзбек тилининг халқимиз ижтимоий ҳаётида ва халқаро миқёсдаги обрў-эътиборини тубдан оширишга қаратилган муҳим хужжат бўлди.

Унга биноан, мамлакатимизда давлат тилини тўлақонли жорий этишни таъминлаш, Ўзбекистондаги миллат ва элатларнинг тилларини сақлаш ва ривожлантириш, давлат тили сифатида ўзбек тилини ўрганиш учун шартшароитлар яратиш, тил сиёсатини ривожлантиришнинг стратегик мақсадлари, устувор йўналиш ва истиқболдаги вазифалар белгиланди.

Фармонга мувофиқ, 2020-2030 йилларда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш концепциясининг ташкил этилгани шубҳасиз, таълим ташкилотларида давлат тилини ўқитиш тизимини янада такомиллаштириш, айниқса, давлат тилининг соғлигини сақлаш, уни бойитиб бориш ва аҳолининг нутқ маданиятини оширишга хизмат қиласи.

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети хузуридаги Давлат тилида иш юритиш асосларини ўқитиш ва малака ошириш марказида ўзбек адабий тили меъёрлари ва давлат тилида иш юритиш бўйича қисқа муддатли ўқув курслари мунтазам равишда ташкил этилиши ҳам мамлакатимизда давлат тилига бўлган доимий эътибор ва ғамхўрлик бундан буён ҳам изчил давом эттирилишидан далолат беради.

Мухтасар айтганда, тил фақат расмий хужжатлар, баландпарвоз шиорлар билан юксалиб қолмайди. Ҳар бир ташкилот, ўзини шу юрт тақдирига дахлдор деб билган ҳар бир инсон тилимиз нуфузи, обрў-эътибори учун курашиши керак. Унинг келажакда янада юксак мавқе ва обрў-эътибор қозонишига ҳисса қўшиш нафақат вазифамиз, балки ҳар биримизнинг инсоний бурчимиздир.

**Одинахон ОТАХНОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик
палатаси депутати,
O'zLiDeP фракцияси аъзоси**

ҚАЛБ АМРИГА АЙЛАНГАН ШИЖОАТ

Пойтахтимиз марказида янгидан ташкил этилган гўзал ва маҳобатли Адиблар хиёбони...

Бу дилтортар гўша юртимиз ёшларининг энг севимли хиёбони, маънавият ва маърифат масканига айланиб бораётгани мени беҳад қувонтиради. Ҳар сафар устозларим ва tengdoşlarim ҳамроҳлигида бу адабий хиёбонга келганимизда қалбимни ажиб бир ифтихор туйғуси қамраб олади. Бу туйғу бир ўзбек қизининг ўз Ватани тарихи, меҳнаткаш халқининг бетакрор фидоийлари ҳаёти ва асрларга татигулик маънавиятига нисбатан чексиз эҳтироми рамзи назаримда.

Мана бугун ҳам яна шундай маърифат тадбирининг баҳтиёр иштирокчисиман.

Куз ҳавосининг ёқимли нафаси хиёбонга янада чирой баҳш этгандай. Адабиётимиз ва санъатимизни юксакларга кўтарган шоир ва ёзувчиларимизнинг маҳобатли ҳайкаллари атрофи ёшлар ва адабиёт ихлосмандлари билан гавжум.

Тошкент тиббиёт академияси профессор ва ўқитувчилари ҳамда мен каби ўнлаб талаба-ёшлар буюк шоирамиз Зулфияхонимга эҳтиром кўрсатиб, адибанинг ҳайкали пойига гуллар қўйдик.

Тадбирда Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзолари, Республика Маънавият ва маърифат маркази, жамоат ташкилотлари вакиллари ҳам иштирок этиб, шоира қаламига мансуб шеърларидан намуналар ўқидилар.

Академиямиз ёшлари билан ишлаш бўлими ҳамда маънавият маърифат тарғиботчиларидан иборат ёшлар клуби томонидан карантин даврида мана шу каби тадбирлар тез-тез ўtkазилиб келаётганида рамзий маъно бор.

Адиблар хиёбонини адабиёт, маърифат ва маданият масканига айлантириш, ҳар бир адиб ҳайкалини муайян олий ўқув юртига бириктириб, бу ерда очик дарслар, маърифий тадбирлар ўtkазиш бўйича берилган тавсиялар асосида ТТАда ҳам алоҳида йўл харитаси белгиланиб медиа режа асосида ишлар олиб борамиз. Муҳими бу режани амалга оширувчилар биз талаба-ёшлар эканлигимиздан фахрланаман. Қолаверса, бу шунчаки режа эмас. Бизнинг илму маърифат йўлида қалб амримизга айланган шиҷоатимиз ҳамдир.

Зулфия ўз даврининг теран мушоҳадали хассос ижодкорларидан. Шоиранинг она Ватанин мадҳ этувчи юзлаб нодир назмий асарлари, вафо ва садоқатни тараннум этувчи шеър ва ғазаллари аллақачон талабаларимиз қалбига кўчди.

Зулфияхонимнинг бой ижодий меросини чуқур ўрганиш мен каби бўлажак шифокорларнинг қалб амрига айланиб бораётганидан қувонаман.

Шу ўринда академиямизда шоира ижодини ўрганиш борасида олиб бораётган ташаббусларимиз ҳақида тўхталсам.

Тиллар кафедраси қошида Зулфияхоним ҳаёти ва ижодига бағишлиланган “Зулфия ижод хонаси” ташкил этилганига анча бўлди. Мен ҳам бу клубнинг фаол аъзосиман. Ушбу хона компьютер, принтер, стол-стуллар, китоб жавони ҳамда юмшоқ мебеллар билан таъминланган.

“Зулфия ижод хонаси”да ҳамда Ахборот ресурс марказининг 3,4,7,5,8 ТТЖлардаги филиалларида адиб қаламига мансуб китоблар жамланмасидан иборат бўлган – “Зулфияхоним асарлари бурчаги” ташкил этилган.

Шоира қаламига мансуб ижод намуналарини акс эттирган “Зулфияхоним ижоди” мавзусида, шоиранинг ҳаёти ва иш фаолиятини ёритувчи “Зулфияхоним ҳаёт фаолияти” мавзусида, икки улкан адиб Зулфия ва унинг турмуш ўртоғи шоир Ҳамид Олимжоннинг ибратли умр йўлини ёритувчи “Баҳор келди сени сўроқлаб”, “Зулфияхоним ҳаёти ва ижоди – ёшлар учун намуна”, “TTA

талабалари ўртасида Зулфияхоним ижоди ва ҳаёти ҳақида ўтказилган тадбирлардан фото лавҳалар” ҳамда Зулфияхоним издошлари клуби иш фаолиятини ёритувчи “Зулфияхоним қизлари” деб номланган баннерлар яратилди.

Ҳозирги коронавирус пандемияси даврида ТТАнинг 2225 дан зиёд талабалари аъзо бўлган “Келинг, Ватанимизга қанот бўлайлик”, “ТТАнинг ижодкор талабалари” ҳамда “Бахтли бўлишни истайсизми?” шиори остидаги талаба-қизлар телеграмм гуруҳларида Зулфияхонимнинг ҳаёт ва ижод йўлларига бағишлаб эркин йўналишларда ижодий ишлар танлови эълон қилинганди. Танловларда бугунга қадар талабалар томонидан Зулфия қаламига мансуб шеърларни ифодали ўқиб тайёрланган 40дан зиёд аудиошеърлар, Зулфия ижодидан баҳраманд бўлиб ижод қилинган 25 зиёд шеърлар ва расм чизиш қобилиятига эга бўлган иқтидорли талабалар томонидан маҳорат билан, чукур хурмат ва муҳаббат асносида чизилган 25 дан зиёд Зулфияхоним расмлари тақдим этилди.

ТТАнинг tta.uz расмий веб-сайтида “Зулфияхоним ижодини ўрганамиз” рукни ташкил этилди. Руҳн орқали шоиранинг ҳаёт ва ижод йўллари бўйича маълумотлар, Адиблар хиёбонида ўтказилаётган маънавий-маърифий тадбирлар, “Зулфияхоним портретига чизгилар” мавзусида ўтказилган танлов ғолибларининг ижодий ишлари севимли шоира ижодини тарғиб қилиш бўйича амалга оширилаётган ишлар тўғрисидаги маълумотлар талабалар эътиборига ҳавола қилиниб, кенг ёритилмоқда.

Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги томонидан ўтказилаётган “Талабалар фестивали”нинг “Мен севган адиб” танловида Даволаш факультети 5-курс талабаси дугонам Фарангиз Джумаева Зулфияхоним ижод ва ҳаёт йўлларини ёритувчи тақдимоти билан иштирок этиб, 2-ўринни эгаллагани бир фахримга юз фахр қўшди. У Зулфия хотирасига бағишлаб адабанинг 41 номдаги асарлари номини шеърга солди. Бундан кўриниб турибдики, бўлажак шифокор мазкур шеърни ёзиш учун Зулфиянинг 50 дан ортиқ асарларини ўрганган.

“Талабалар фестивали”нинг “Нотиқлик-ўткир қалам сирлари” танловида Даволаш факультети 2-курс талабаси Дилафрӯз Паттаева ва 5-курс талабаси Шаҳзода Мусаевалар “Бахтим шул ўзбекнинг Зулфиясиман” мавзусидаги аудиоиншолари билан иштирок этиб, финалгача бўлган 30 талик ичида ғолиблар рўйхатидан жой олдилар.

Айни кунда академиямиз талабалари Зулфия ҳаёти, ижоди ва фаолиятига оид маълумотлар асосида кўргазмали баннер ва ҳоказолар тайёрлаш жараёнида қизгин иштирок этмоқдалар.

Талаба-ёшларимиз тайёрлаган маълумотларда адиба ижодига хос сермазмун жозиба, ҳар қайси даврда ҳам эскирмайдиган долзарблик жиҳатлари алоҳида эътироф этилган.

Барчада катта таассурот қолдирган адабий учрашувда мен шоирамизнинг “Мен тонгни куйлайман”, “Юрагимга яқин кишилар” (1958), “Куйларим сизга” (1965) тўпламларидан Ватан мадҳи, меҳнат жараёнида фидокорлик кўрсатаётган кишилар ҳаётига мансуб қайноқ сатрларни ўқиб бердим.

Устозларим эса ТТАсида “Ёш ижодкорлар” клуби аъзоларининг мана шу каби ижодий кечаларини тез-тез ўтказиб, энг яхши ижод намуналарини яқин келажакда китоб шаклида чоп этишимиз ҳақидаги истакни билдирилар. Ҳа, мақсадимиз олий... Зулфия номидаги “Ёш ижодкорлар” клубини ташкил этиб, мамлакатимиз ёшларини кун сайин илҳомлантираётган 5 ташабbus миллий ғояси тамойилини ёшларимиз орасида кенг тарғиб килиш.

Зеро, Президентимиз Адиблар хиёбонига ташрифлари чогида “замонамиз қаҳрамонлари образини акс эттирувчи санъат асарлари яратиш ташаббусини ҳам илгари сурғанларида худди шундай истакларга ва қатъиятли ҳаракатларга ишонгандилар.

Умид қиласманки, ТТА талабалари бу ижодий жараёнда ўз салоҳият ва имкониятларидан унумли фойдаланадилар.

Замонамиз қаҳрамонлари Президентимиз таъбири билан айтганда: “Бугунги кун фидоийлари: коронавирусга қарши курашаётган шифокорларимиз, мард ҳарбийларимиз, саховатли тадбиркорларимиз, ватанпарвар ёшларимиз...”

Улар бугуннинг одамлари, бугунги кунларни тарихга айлантираётган халқ қаҳрамонлари.

Талабаларимиз бундай жасорат эгалари ҳақида ҳамма билишини истайди. Шу боис Президентимизнинг “Адиблар хиёбони” деб номланган интернет портали ташкил этиш таклифини қўллаб-куватлаган ҳолда, бу илгор ғоянинг олдинги қаторларида туриб ўз билим ва иқтидорларини намоён этишга киришганлар.

Ҳозирданоқ академия ёшларини бир маконда жойлаган телеграмм каналларимиз ва маҳсус Ботлар орқали Зулфияхоним сингари мумтоз ва замонавий адиблар асарларининг электрон нусхалари, ёзувчи ва адабиётшуносларимизнинг маҳорат сабоқлари тўпланиб талабалар ўртасида кенг тарғиб этилмоқда.

Шоҳида ЖЎРАБОЕВА,

Тошкент тиббиёт академияси 3-курс талабаси

ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАР АСОСИДА

Тошкент тиббиёт академиясида “Кредит-модул тизимида ўқув жараёни менежменти”га багишланган Биринчи халқаро курси бошлианди

2020 йилда дунёning барча давлатларини қамраб олган янги коронавирус инфекция пандемияси соғлиқни сақлаш тизимида ривожлантириш керак бўлган устувор йўналишларни аниқ қилиб кўрсатиб берди.

Бугунги кунда Жаҳон бўйлаб тиббиёт ходимлари, инсонларнинг фаровонлиги, соғлиғи ва ҳаётлари учун ўз билим даражалари, касбий маҳоратлари ва тиббий малакаларидан қатъий назар COVID-19 билан жасорат билан курашиб келмоқдалар.

Барча мамлакатларнинг соғлиқни сақлаш тизимлари учун ушбу қийин даврда тиббиёт мутахассислари ўртасидаги ҳамкорлик, шериклик ва энг янги маълумотлар ҳамда билимларни тезкор алмashiш, энг яхши халқаро тажриба ва амалиётдан кундалик ишда фойдаланиш – аҳолини юқори сифатли тиббий ёрдам билан таъминлашнинг асосий ютуғига айланди.

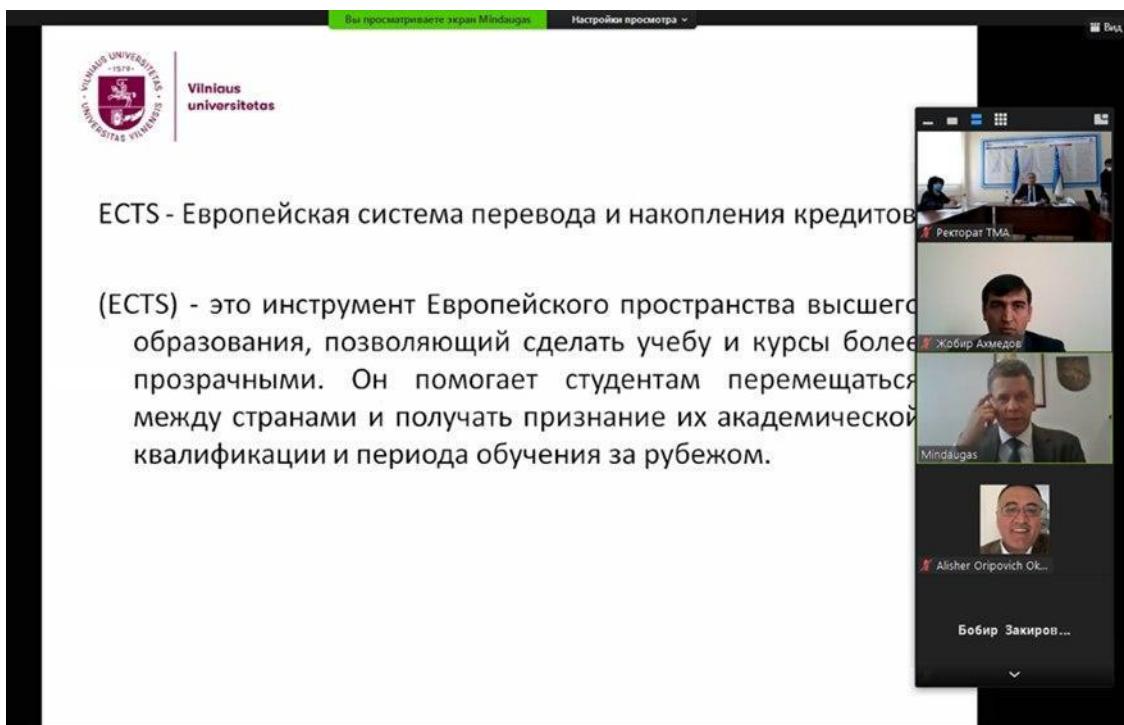
Ўзбекистондаги тиббиёт олий ўқув юртлари талабалариiga илғор халқаро стандартларга мувофиқ, Европанинг етакчи университетлари амалиёти асосида ўқув жараёнини тақдим этиш мақсадида, Тошкент тиббиёт академияси Вильнюс университети ҳамда Европа тиббиёт мактаблари Ассоциацияси билан ҳамкорликда, Германиянинг Халқаро ҳамкорлик ташкилоти (GIZ) кўмагида янги «Кредит-модул тизимида ўқув жараёни менежменти» замонавий малака ошириш курси ташкил этилди.

Маълумот учун: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 октябрдаги «Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириши концепциясини тасдиқлаш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ мамлакатимиз олий таълим муассасаларининг ўкув жараёнини босқичмабосқич кредит-модул тизимга ўтказиши кўзда тутилган.

Жорий йилнинг февраль ойида Тошкент тиббиёт академияси Халқаро эътирофга сазовор бўлди ва мамлакатдаги барча тиббиёт олий ўкув юртлари орасида биринчи бўлиб Европа тиббиёт мактаблари Ассоциациясининг ҳақиқий аъзоси сифатида расмий равишда қабул қилинди (<https://tma.uz/ru/2020/02/25/tashkentskaya-meditsinskaya-akademiya-poluchila-mezhdunarodnoe-priznanie/>) ва бугунги кунда ТТА томонидан Вильнюс университети ва Ассоциация билан ҳамкорликда ишлаб чиқилган халқаро курс академиямизнинг остонасидан бошланди.

Ушбу курсни яратиш ва уни Тошкент тиббиёт академиясида амалга оширишда Академия GIZнинг «Ўзбекистонда илғор тиббий технологияларни бошқариш» лойиҳаси иштирокчиси бўлганлиги туфайли амалга ошмоқда. 2020 йилда ТТАда GIZ лойиҳаси доирасида катта ишлар амалга оширилган бўлиб, улардан замонавий тиббий технологиялар учун роботлаштирилган симуляторлар ҳамда ва замонавий симуляция ускуналари билан жиҳозланган Инновацион марказ (*жиҳозланиши қиймати ярим миллион евродан ортиқ*) ҳамда бугунги кунда бошланадиган халқаро курс бунинг яққол мисолидир.

Кредит-модул тизими бўйича ўқув жараёнини бошқаришга тегишли Биринчи халқаро курснинг очилишига бағишиланган тантанали маросимда курсни ташкил қилган университет раҳбарлари – Тошкент тиббиёт академияси ва Вильнюс университети, Германия Халқаро ҳамкорлик жамияти раҳбарияти, Бутунжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг Европа минтақавий бюроси, тиббиёт мактаблари Ассоциацияси, Европа Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги ҳамда Тиббиёт ходимларининг касбий малакасини ривожлантириш маркази вакиллари иштирок этдилар.

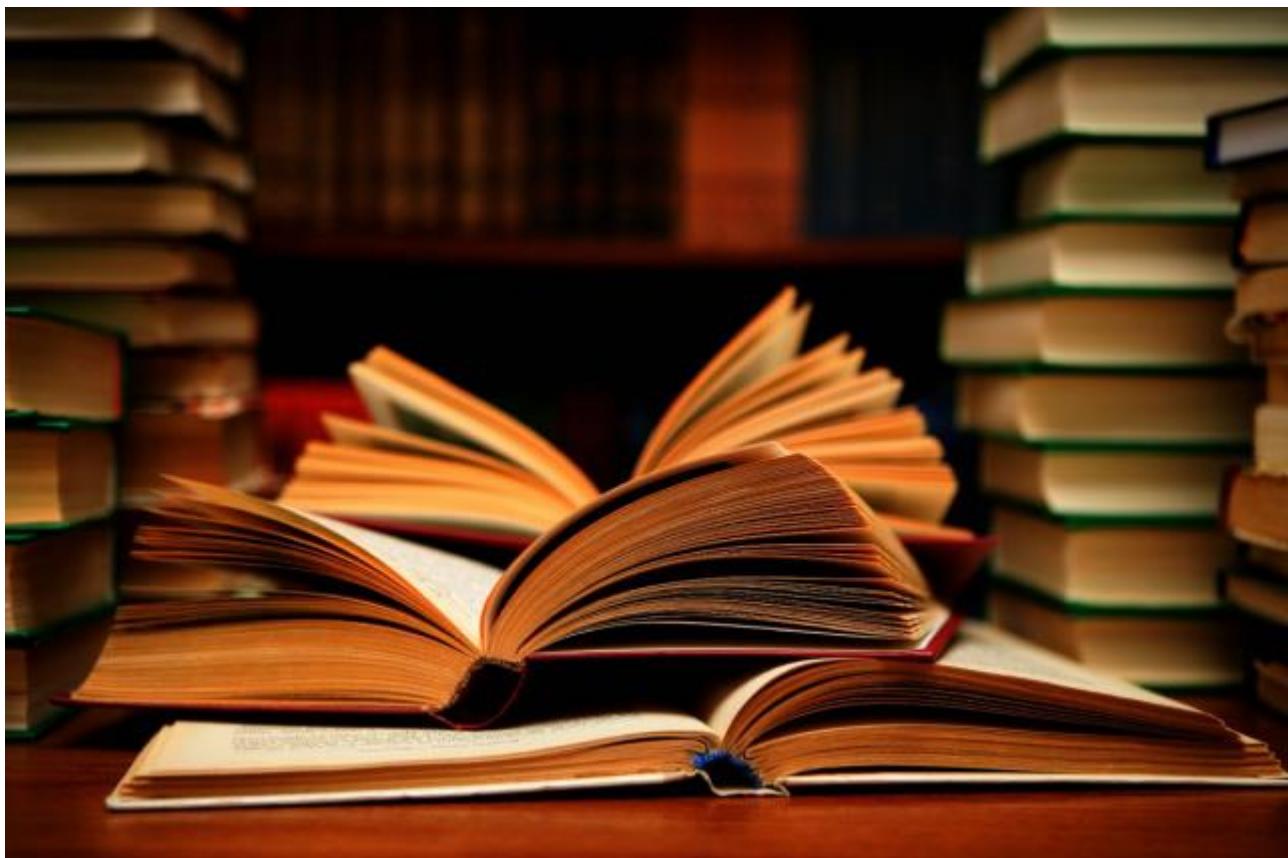
Мазкур курсда биринчи бўлиб ўқув жараёни ташкил этувчилар, яъни тиббиёт ходимларининг касбий малакасини ошириш Маркази ва Тошкент

тиббиёт академиясининг етакчи профессор-ўқитувчилари иштирок этишади. Бу эса ўз навбатида уларга яқин кунларда ўқув жараёнини кредит-модул тизимиға мослаштириш бўйича комплекс ишларни амалга ошириш имконини беради.

Кредит-модул тизими бўйича ўқув жараёнини бошқаришга тегишли Биринчи халқаро курснинг ТТАда бошланиши Ўзбекистондаги тиббиёт олий ўқув юртлари талабаларига тиббий таълимнинг Европа мезонларига жавоб берадиган юқори малакали олий маълумот олиш имкониятини яратиш йўлидаги муҳим босқичдир.

ТТА Халқаро алоқалар бўлими

ТИЛ - МИЛЛАТ КЎЗГУСИ

Ўз она тилини ҳурмат қилиш, маънавиятни юксалтириш, буюк аждодларимиз қолдирган улкан маданий, тарихий, адабий меросни асрлаб-авайлаш - шу Ватанга бўлган меҳру муҳаббат ифодасидир. Юртбошимиз томонидан она тилимиз нуфузини янада ошириш борасида тарихий ишлар амалга оширилмоқда. Хусусан, Президентимиз томонидан имзоланган «Мамлакатимизда ўзбек тилини янада ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони ана шундай ислоҳотларнинг мантиқий давоми бўлди.

Фармон билан 2020-2030 йилларда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш концепцияси тасдиқланди. Концепция билан мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётининг барча соҳаларида давлат тили имкониятларидан тўлиқ ва тўғри фойдаланишга эришиш, таълим ташкилотларида давлат тилини ўқитиш тизимини янада такомиллаштириш, унинг илм-фан тили сифатидаги нуфузини ошириш, давлат тилининг соғлигини сақлаш, уни бойитиб бориш ва аҳолининг нутқ маданиятини оширишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Бундан ташқари, 2020-2030 йилларда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш концепциясини 2020-2022 йилларда амалга

ошириш дастури тасдиқланди. Дастан билан 2020-2030 йилларда ўзбек тилини ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштиришнинг асосий йўналишлари белгиланди.

Асосий йўналишларда давлат тилининг соғлигини саклаш, уни бойитиб бориш ва ахолининг нутқ маданиятини ошириш, лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосида «Ўзбекистон миллий қомуси» жилдларини нашр этишни босқичмабосқич кўпайтириб бориш, 2020 йилда ўзбек тилининг луғат бойлигини оширувчи 15 та лингвистик, соҳавий-терминологик, изоҳли луғатлар яратиш назарда тутилмоқда.

Энг қувонарлиси, эндиликда ўзбек тилидаги мавжуд луғатлар асосида узлуксиз таълимнинг барча турлари учун ўқув луғатлари – кўп жилдли «Ўзбек тилининг изоҳли луғати»нинг тўлдирилган янги нашри «Ўзбек тилининг имло луғати», «Ўзбек тили синонимлари луғати», «Ўзбек тили синонимларининг катта изоҳли луғати», «Ўзбек тили фразеологизмларининг катта изоҳли луғати», «Ўзбек тили омонимлари луғати» яратилиши бўлди.

Президентимиз Фармони билан “O’zbekiston” телеканалида юртимиз худудида истиқомат қилувчи барча миллат ва элатларнинг тиллари, урфодатлари ва анъаналарини тарғиб қилувчи, мамлакатимизга оид ахбороттаҳлилий, маънавий-маърифий, маданий-гуманитар билим доирасини кенгайтиришга хизмат қилувчи ва интеллектуал ҳамда бошқа маълумотларни хорижий тилларда ёритадиган “Do’stlik” ахборот-маърифий дастурлар таҳририятини ташкил этилиши ҳам турли миллат вакилларига кўрсатилаётган юксак эҳтиромнинг намунасиdir.

Бундан ташқари, 2021 йил 1 январдан бошлаб марказий телеканалларда «Тилга эътибор», «Она тилида сўзлашамиз», «Нотиқлик маҳорати», «Тил – миллат кўзгуси», «Китоб билим манбаи», «Билимли ёшлар – келажак бунёдкори» каби туркум кўрсатув ва эшиттиришларнинг мунтазам равища эфирга узатиб борилиши ҳам мамлакатимизда тилга бўлган ҳурматнинг ошишига хизмат қиласи.

Хулоса қилиб айтганда, она тилимиз Ватан каби бетакрор тилдир! Унга эҳтиром кўрсатиш, асраб-авайлаш эса барчамизнинг инсоний бурчимиздир.

**Аброр ОТАБОЕВ,
«Ўзбекистон белгиси» кўкрак нишони соҳиби,
Шоҳсултон ТЎҲТАМАТОВ**

ҚАДРИНГ БАЛАНД БЎЛСИН, АЗИЗ ОНА ТИЛИМ

Тил инсон тафаккури гултожи. Киши ўй фикрлари баёнидир. Инсоният яралибдики, сўзлашиш, фикр алмашиш тафаккур теранлигини тил орқали баён қиласиди. Тил ҳар бир миллатнинг ғуури, фахру ифтихори, шу миллатнинг номуси дея таъриф берсак муболага бўлмайди. Ҳар бир шахснинг қалб қўридаги муқаддас тилсими бу унинг шубҳасиз - она тилисидир. Туркий тиллар оиласининг энг жозибадор ва жарангдор тили ҳисобланган ўзбек тили асрлар силсиласида тобланган қадимий навқирон тилдир. Навоий қаламини чархлаган, Бобур фикрини тоблаган, Қодирий асарлари бойитган, Чўлпон шеърларида нур сочган азим тилдир. Миллатнинг она тилиси шу миллат бошидаги тож, халқи қалбидаги ғуурдир.

Она тили – миллатнинг руҳидир. Тил давлат тимсоли ва шу давлатнинг мулкидир. Тилни асраш, ривожлантириш миллатнинг юксалиши камол топишининг асосий гаровидир. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида давлат тилининг мақоми ҳуқуқий жиҳатдан мустаҳкамлаб қўйилган, қонун йўли билан ҳимоя қилинадиган муқаддас давлат рамзига айланди. Она тилимиз – ўзбек тилига 1989 йил 21 октябрда давлат тили мақоми берилди. Бу мамлакатимиз, юртдошларимиз ҳаётидаги унутилмас тарихий воқеага айланди. Дунёда барча халқлар ўзининг миллий расмий тилига эга деб айттолмаймиз. Чунки бу халқнинг миллий мустақиллиги билан чамбарчас боғлиқдир. Мутахассисларнинг сўзларига қараганда бугунги кунда ҳар икки ҳафтада битта тил йўқолиб бормоқда, бу ўз навбатида ўша тилда сўзловчи халқларнинг йўқолишини англатади. ЮНЕСКО вакилларининг сўзларига қараганда, қачонлардир одамлар сўзлашадиган тилларнинг сони 7 мингдан 8 мингтагача етган бўлса, бугунги кунда сайёрамизда 6 мингта тил мавжуд бўлиб, уларнинг 90 фоизи йўқолиб кетиш арафасида турибди. Бу асосан цивилизация туфайли маданиятидан айрилаётган кам сонли миллатларнинг тилидир. Бу тилларда сўзловчи аҳолининг айримлари ёзувга эга бўлса, айримлари бундан бехабардир. Масалан, Африка тилларида сўзлашувчи аҳолининг 80 фоизи ҳамон ўз ёзувларига эга эмас. Минглаб тилларда таълим тизимида фойдаланишнинг имконияти йўқ.

Тил - миллатнинг маънавий бойлигидир. Тил нафақат муомала воситаси – балки халқнинг маданияти, урф-одати, унинг турмуш тарзи, тарихидир. Турли халқларнинг тилларига хурмат эса ўз навбатида ўзаро тушуниши, мулоқотларга имконият яратади. Тилларни сақланиб қолиши учун эса бу тилларни қўллаб-куватлаш зарур. Айнан тил туфайли инсоният у ёки бу халққа мансублигидан

фаҳрланиб яшайди. Барча тилларни тан олиш ва ҳурмат қилиш инсонийликнинг олий кўринишидир.

Юртимизда она тилимизнинг 31 йиллик шодиёнаси, “Ўзбек тили” байрами кенг миқёсда нишонланди. Ўзбек тили байрами ҳар бир юртдошимиз қалбида ўзгача ғуур ва ифтихор туйғулари остида жаранг сочди. Жумладан, Тошкент тиббиёт академияси академик лицейида “Қадринг баланд бўлсин, азиз она тилим” мавзусида тадбир бўлиб ўтди. Тадбирда академик лицей директори А.Шермуратов, ММИБДЎ Н.Ҳакимова, Тиллар кафедраси ўқитувчилари кафедра мудири Д.Исмоилова академик лицей ўқувчилари иштирок этдилар. Академик лицейда ўтказилган иншолар танлови, деворий газеталар танловлари ғолиблари фаҳрий ёрлиқ ва эсадалик совғалари билан тақдирланди. Академик лицей ўқитувчи ва ўқувчилари Абдулла Қодирий номли маданият ва истироҳат боғига ташриф буюриб Ўзбек тили байрами шодиёналарини кўтаринки рухда нишонладилар. Бу ташриф ўқувчилар қалбида ифтихор, ўз она тилисига чексиз ҳурмат туйғуларини ривожлантиришда асосий ўрин тутди. Ёшлар онгода миллий тилимизга бўлган ҳурмат туйғуларини шакллантиришда тилимиз соғлигига эътибор қаратишимиш мухим ўрин тутади. Тил соғлиги нутқнинг равонлиги аввало ҳар бир халқнинг маънавий бойлиги гаровидир. Бугунги кунда айрим айрим миллат ва тил шаънига доғ тушираётган тилни бузиб, шева ва лаҳжаларни қўллаб ҳамда беўхшов варваризмлардан фойдаланиб муқаддас она тилимизни оёқ ости қилаётганлар ҳам йўқ эмас.

Тилимиз шаъни обрўси ҳар бир юртдошимизнинг Ватан олдидаги бурчидир. Халқ тақдири ўз тили тақдири билан бевосита боғлиқдир. Тил ҳар бир миллат маданиятининг ўзагидир. Шу сабабли ҳам тилнинг сақланиши халқ тараққиёти ва келажагини белгилайди. Тил халқни бирлаштиради, тарбиялайди, ўқитади, урф-одат анъаналарини сақлайди.шундай экан, она тилимизнинг халқаро миқёсидаги обрў эътиборини юксалтиришда, уни миллий ва умумбашарий тушунчалар асосида тараққий этган тиллар сафига қўшишда ҳар биримиз тилимизга чуқур ҳурмат билан ёндошишимиз керак.

Н. ҲАКИМОВА,

**ТТА академик лицейи маънавият-маърифат ишлари бўйича директор
ўринбосари**

ОЛИМЛАР КОРОНАВИРУСНИНГ МИЯ УЧУН ЎТА АЯНЧЛИ АСОРАТЛАРИДАН ОГОХЛАНТИРМОҚДА

Коронавирус инсон бош мияси фаолият учун ўнгланмайдиган салбий оқибатларни келтириб чиқараркан.

Бу ҳақда “Nature” журнали Ливерпуль университети, Лондон университети коллежи, Йель университети ва Икона тиббиёт мактабида олиб борилган илмий тадқиқотларга таяниб ёзган.

Ҳисоботда айтилишича, коронавирусга чалинган ва неврологик ҳамда психиатрик асоратларни бошидан кечирган bemorlarning 62 фоизида бош мия кон айланиш тизимиға зиён етган. Уларнинг 31 фоизида психик ҳолат билан боғлиқ ўзгариш, масалан, эсни йўқотиш, давомли ҳушдан кетиш кузатилган.

Лондон университети коллежи томонидан амалга оширилган тадқиқотлар шуни кўрсатмоқдаки, коронавирус натижасида энг кўп тарқалган неврологик асорат - инсульт, шунингдек, энцефалит — бош мия тўқималари яллиғланиши тарзида намоён бўлган. Ушбу хасталиклар вақт ўтиши билан ўзининг оғир шаклига қўчиши – ўткир тарқаладиган энцефаломиелитга олиб келиши мумкин.

Бунда бош ва орқа мия яллиғланади, асаб ҳужайралари ҳимоя қобигидан айрилади. Натижада худди тарқоқ склероздаги каби белгилар пайдо бўлади. Тажриба чоги оғир аҳволдаги шундай bemорларнинг айримларида респиратор симптоми кучсиз намоён бўлди, яъни асосий хасталик сифатида миянинг ишдан чиқиши кузатилди.

Қайд этилишича, неврологик белгилар аҳолининг турли тоифаларида юзага чиқиши мумкин.

"Биз нисбатан ёшроқ одамлар, яъни, инсультга учраган, аммо одатий хавфли омиллардан холи гурухни, шунингдек, ақлий фаолиятида англаб бўлмайдиган даражада сезиларли салбий ўзгариш рўй берган кишиларни текширувдан ўтказдик", — дейди Ливерпуль университети неврологи Бенедикт Майл.

Бошқа бир невролог, Рио-де-Жанейро федерал университети ходими Фернанда де Феличенинг хулосасига кўра, COVID-19га дучор бўлган bemорларнинг 50 фоиздан кўпроғи неврологик асоратларни бошидан кечириши мумкин.

Бинобарин, коронавируснинг енгил ёки белгиларсиз гшаклини енгиб ўтган инсонларда бундай асоратлар қай даражада намоён бўлиши эҳтимолини аниқлаш, ҳозирча бу борада етарли маълумот тўпламмаганлиги сабабли, жуда қийин.

ЎЗА

МИЛЛАТ ШАХСНИ ЭМАС, УЛУҒЛАР МИЛЛАТНИ БУЮК ҚИЛАДИ

Аҳоли саломатлигини таъминлаш, тиббий-санитар ёрдам кўрсатиш, турли хил, айниқса сурункали касалликлар профилактикасида ва уларни даволашда сифат, хавфсизлик ва самарадорлик жиҳатидан амалда синалган халқ табобати муҳим ўрин тутади. Муҳтарам Президентимизнинг “Ўзбекистон Республикасида халқ табобатини тартибга солиш чоратадбирлари тўғрисида”ги қарори халқ табобатини тизимли равища фаолиятини йўлга қўйишига қаратилган қарор бўлди. Халқ табобати замонавий илмий тиббиётни ўзига хос равища тўпланган асрий тажриба билан тўлдиради.

Юртимиз жаҳон цивилизациясининг ўчоқларидан, табобат дебочалари яратилган қутлуғ диёр бўлиб, бу жабҳанинг юзлаб улуғларини тарбиялаб вояга етказган. Миллат ва юртнинг ана шундай комил табибларидан бири шубҳасиз ўрта асрларда Самарқандда яшаб фаолият юритган улуғ ватандошимиз Ас-Сайду-с-Самарқандий бўлади.

Унинг қаламига мансуб “Рисолаи сайдийа – Овчилик рисоласи” асари форс тилида битилган бўлиб, уч қисмдан иборат. Биринчи қисми овчилик билан боғлиқ масалаларни, ҳайvon билан ов қилиш, қурол билан отиш, тузоқقا тушириш, ўлган ва йиқилган, ит теккан овларнинг шариат юзасидан ҳалолхаромлиги, бу ҳақда турли мазҳаб шариат пешволарининг фикрларини келтириш билан боғлиқ. Рисоланинг навбатдаги қисмida турли ҳайvon, парранда ва даррандаларнинг яшаш тарзи, арабча, форсча ва туркча исмлари, гўштининг ҳалол ёки харомлиги, ҳар бир аъзодаги тиббий хусусиятлар ва уларнинг қайси хасталикларга эм бўлиши масалалари қўриб чиқилган. Рисоланинг интиҳоси “хотима” деб аталиб, унда овқатланиш билан боғлиқ масалалар, фол ва тайра, шу ҳақдаги шариат ҳукмлари, тумор ёзиш ва дуохонлиқ, ҳафта кунларининг яхши ёмонлиги, баҳтли ва баҳтсизлиги, қайси кунда қайси фаолият билан шуғулланиш

мақбуллиги Қуръони карим оятлари, ҳадислар, шаръий ҳукмлар назаридан тушунтириб берилган.

Ас-Саиду-с-Самарқандий ушбу мураккаб қамровли асарни ёзишда ўзидан аввал яшаган ҳамда замондош бўлган қўплаб олим, фозил ва фиқҳ аҳлининг битикларидан, кўрсатмаларидан фойдаланган. Ягона сақланиб қолган форсча қўлёзма нусхаси Маҳмуд Ҳасаний саъй-ҳаракатлари билан ўзбек тилига ўтирилиб, 1994 йилда “Фан” нашриётида “Жонзотларнинг тиббий хосиятлари” деган ном билан чоп этилган. Бунда олимлар “Рисолаи сайдийа”нинг иккинчи ва учинчи қисмларидан мамлакатимиз учун хос бўлган жониворлар ва тавсияларни танлаб олганлар. Ушбу рисолада, шер, туя, шоқол, қуён, гуруч, ўрдак, кийик, қарчигай, пиёз, сигир, хачир, тухум, қирғовул, тамаки, тулки, чигиртка, Хитой чойи, кабутар, буғдой, қалдирғоч, чўчқа, товуқ, пашша, жўхори, калла, ари, бедана, балиқ, ёғлар, саратон, қўй, товус, чумчук, қарға, сичқон, маймун, қумри, қаҳва, ит, қатик, гўшт, сув, мош, айрон, чумоли, сассиқпопишак, кўрсичқон каби жонивор ва маҳсулотларнинг мизожи-темпераменти, уларнинг инсон саломатлигига фойдали ва заарли жиҳатлари, уларни қўллашга кўрсатмалар ва қарши кўрсатмалар, ножӯя таъсиrlари ўша давр илми ва фиқҳи нуқтайи-назаридан келиб чиққан ҳолда муфассал баён қилинган. Шу билан бирга буюк бобокалонимизнинг фол ва қушларга қараб фол очиш илми, ҳафта кунларининг ҳукмлари хусусидаги фикрлари ҳам келтириб ўтилган.

Ас-Саиду-с-Самарқандий шерга таъриф бера туриб, уларнинг сарқитдан ҳазар қилишини, гўштининг харомлигини, терисида ўтирса ва ёпиниб ётса бавосир ва қисморни даво қилишини, сандиққа солса куяни даф этишини, тезагини пиёнистага қўшиб ичирса ичкиликбозликдан қутулишини ёзади. Туя хусусида эса унинг эти ва сутининг ҳалол эканлигини, аммо у ағанаган жойга намоз ўқимоқнинг макрух эканлигини келтиради. Бунга ҳадисдан: “Тева шаётундир, на учунким кўп гиналик бўлур”, қисмини далил қилиб келтиради. Туяниг ўти йўқлиги боис унинг жигаридан ўт суюқлигини олиб кўзга сурса

шапкүрликни бартараф этишини, тукини күйдириб захмга суриса қонни тозалашини, эти эса импотенцияга эм бўлишини келтириб ўтади.

Шоғол хусусида этининг харомлигини, гўшти жиннилиқ ва ойпарстликка даво бўлишини, ўнг кўзини тақиб юрса кўз тегмаслигини келтирса, қуён хусусида этининг ҳалоллигини, этини долчин ва харджал билан кўшиб истеъмол қилса шайтонлаш, эпилепсияга ва шол бўлганларга наф бўлишини битиб ўтади. Шунингдек, эти сирка аралаштириб боғласа илон чаққанларга даво бўлиш келтирилади. Шу билан бирга туғмаётган аёллар унинг фаржини истеъмол қилса ҳомиладор бўлишини ёzádi. Гуруч бобида эса унинг туркийда биринж деб аталиши, қўп истеъмол қилиш умрни узайтиришини, уйқуни яхшилашини, хилтларни тозалашини, баданни этли қилишини келтириб ўтади. Ширгуруч эса шаҳватни зиёда қилиб импотенцияга эм бўлишини, эшак сути билан ширгуруч қилиб едирилса, силга эм бўлишини ёzádi. Ўрдак ҳалол ҳисобланиб, гўшти қийин ҳазм қилишини, баданни семиртишини, шаҳватни кучайтиришини келтириб ўтади. Шу билан бирга айрим одамларда унинг истеъмоли иситмага сабаб бўлиши, бўтакаси бавосилга эм бўлиши, кийик гўшти ҳалол бўлиб ҳазми осон, бавл йўлини очиб, шаҳватни кўпайтиришини, шохини күйдириб, песя суриб офтобда ўтиrsa тери ранггини меъёрлаштиришини келтириб ўтади. Қарчиғай эти харомлиги, қони бадандаги тошмаларга эм бўлишини, пиёзнинг эса қабзият ва жинсий иложсизликда аф қилишини, сиркага аралаштириб суриса сарамасга эм бўлишини, илон чаён заҳри кесишини айтиб ўтади. Олим хачир этининг харомлигига ихтилоф борлигини, юраги ҳомиладорликдан сақланиш учун, териси эса бачадонда ўлиб қолган ҳомилани тушириш учун нафи борлигини келтиради. Сигир гўшти ҳалол, ҳазми оғир, баъзан бадан қичишиши ва ногаҳоний ўлимга олиб келишини, шароб билан истеъмол қилинса заарли таъсири камайишини битган.

Хулоса қилиб айтганда Ас-Саиду-с-Самарқандий шубҳасиз ўз даврининг буюк алломаларидан бўлиб, бугунги кун медицинаси тасдиқ ёки инкор этишидан катъий назар халқ табобати ривожига улкан ҳисса қўшган ватандошларимиздан.

Унинг рисолаларида келтириб ўтилган маълумотлар асрлар мобайнида минглаб табибларнинг дастуруламалларидан бўлиб, миллионлаб хаста ҳолларнинг жонига оро кирган.

Алижон ЗОХИДИЙ,

тиббиёт фанлари номзоди, Республика Соғлиқни саклаш аълочиси,

Қутбиддин НИЗОМОВ,

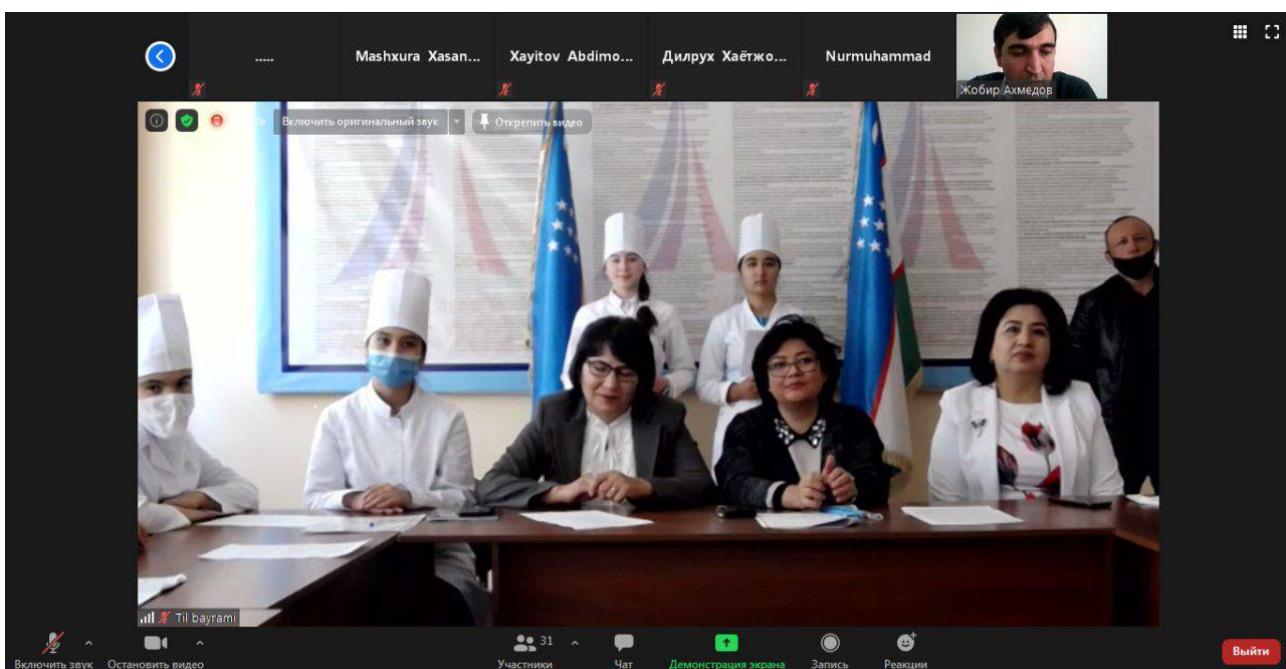
Республика Соғлиқни саклаш аълочиси

ТИЛ – БЕБАҲО МУЛКИ

Тил – миллатнинг бебаҳо мулки. Ўзбек тили дунёдаги қадимий ва бой тиллардан биридир. Дунёда миллатлар кўп бўлганидек, тиллар ҳам кўп, аммо, ҳар бир ҳалқ учун ўз она тилиси муқаддас ва бебаҳо ҳисобланади, чунки унда ҳалқ тарихи, миллий қадриятлари, маданияти ифодаланади.

Тилнинг ривожланиши жамият ҳаёти, тараққиёти билан бевосита боғлиқдир ва ундаги ўзгаришлар албатта тилда ҳам ўз аксини ифода этади. Шу боис 1989 йилнинг 21 октябрь куни она тилимизга давлат тили мақомининг берилиши – Мустақиллик сари қўйилган илк қадамлардан бири эди. Ўтган давр мобайнида мамлакатимизда дунёдаги қадимий ва бой тиллардан бири бўлган она тилимизга миллий меросимизнинг асосларидан бири сифатида катта эътибор қаратилган ҳолда унинг мавқеини ошириш, софлигини сақлаш, бу борадаги қонунчилигимизнинг маъно-мазмунини ёш авлод онгига сингдириш ўйлида улкан ишлар амалга оширилди. Мана, 31 йилдирки, Ватанимизда ўз тилимиз хукмронлик қилмоқда, йиллар оша ардоқланиб, улуғланмоқда

Ўзбек тилига давлат тили мақоми берилганлигининг 30 йиллигини нишоналаш арафасида эса 2019 йил 21 октябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мавқеини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони эълон қилинди. “Давлат тили ҳақида”ги Қонуннинг тарихий ўрни ва аҳамиятини инобатга олган ҳолда давлат тилини ривожлантиришга қаратилган ишларнинг узвий давоми сифатида 2020 йил 10 апрель куни Президентимиз томонидан Ўзбекистон Республикасининг “Ўзбек тили байрами кунини белгилаш тўғрисида”ги Қонуни имзоланди. Унга мувофиқ 21 октябрь санаси юртимизда “Ўзбек тили байрами куни” деб белгиланди.

Тошкент тиббиёт академиясида ушбу санага бағищланган махсус маърифий-маънавий тадбир бўлиб ўтди. Байрам тадбири ZOOM дастури орқали ўтказилди. Тадбирни академиянинг илмий ишлар ва инновация бўйича проректори Ф.Азизова кириш сўзи билан очиб, бу байрамнинг мамлакатимиз ҳаётида тутган ўрни, мавқеига тўхталиб, тил буюк неъмат эканлиги, ҳар бир миллат ўз тилини эъзозласа, қадрласа, тараққиёти учун жон куйдирса, у тил гўзал, бетакрор ва буюк бўлиб қолавериши ҳақида фикр юритди.

Сўнгра академиянинг педагогика ва психология кафедраси мудири, доцент Р.Мелибоева “Давлат тили ҳақида”ги Қонуннинг мазмуни ва аҳамияти ҳақида сўзлаб, бу билан давлат рамзларидан бири саналган маънавий қадриятимиз – она тилимиз қонун ҳимоясида эканлиги яна бир бор ўз исботини топганлигини айтди. Шунингдек, тил ҳақида қабул қилинган Қонуннинг даражаси, савиясига қараб, халқнинг сиёсий онги, миллий камолотини, маънавий даражасини билиш ва англаш мумкинлиги, мазкур қонун она тилимизнинг имкониятларини, куч-қудратини оширади миллатимизни янада жисплаштиради.

Байрам тадбирида тилимизни улуғловчи шеърлар, ҳикматли сўзлар яқинда талабаликка қабул қилинган тиббий педагогика факультети 101-гуруҳ талабалар ижросида ўзига хос ғурур ва ифтихор билан янгради. Академиянинг тиббий-профилактика, тиббий-педагогика факультетлари иқтидорли талабалари ижросидаги янграган куй-қўшиқлар, рақслар эса байрам руҳига янада ажиб бир кувноқлик, шукуҳлик баҳш этди.

Тадбирда даволаш факултети декан муовини Ж.Аҳмедов, 2-сон факультет ва госпитал терапия кафедраси катта ўқитувчisi Ш.Қодировалар ҳам байрамнинг мамлакатимизда кенг нишонланиши она тилимизга бўлган эътиборнинг юксаллигидан дарак берса, унинг мукаммаллиги ва бойлигини кўрсатиб бера олиш, фақат ўзбек халқи эмас, балки бошқа миллат вакилларини ҳам бебаҳо бойлигимиз ҳисобланган тилимиз ва маданиятимизни ўрганишга илҳомлантиришда хизмат қилиши ҳақида ўз фикр-мулоҳазаларини билдириб, бу борада мамлакатимиз Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 75-сессиясида ўзбек тилида сўзлаган нутқи дилларимизга фахр ва ғурур туйғусини жойлаганлигини ҳаяжон билан сўзлаб, эътироф этдилар.

Байрамни академиянинг педагогика ва психология кафедраси доценти М.Ахмедова якупнаб, халқимизнинг ўз тилига, элига бўлган чексиз муҳаббати, ижодкорлик қудрати тил масалаларида миллийлик нуқтаи назаридан қарашида намоён бўлишига алоҳида тўхталиб, бу борадаги шеърни ўқиб берди.

Комил, баркамол инсон ҳамиша маънавий етукликнинг муҳим жиҳати ҳисобланади. Миллий ўзликни англаш миллий ўзига хосликни англаш демакдир. Миллий ўзига хослик эса бевосита миллатнинг тили, маданияти, тарихи, дунёқараши қабиларда намоён бўлади, уларнинг уйғунлиги тарзида акс этади ҳамда шундай идрок қилинади. Ўзликни англашнинг энг асосий томони бу ўз она тилига бўлган эътибордир.

Байрам тадбирида қатнашганлар она тилимиз қадри-қиммати янада юксалиб, асрлар оша маёқ сингари маънавий йўлимизни порлатиб туришига яна бир бор амин бўлдилар.

Тилини қадрлаган инсонда эса миллий ғурур бўлади.

Зотан, шеърий сатрларда ёзилгандек:

...Тилимда нечоғлик ифтихорим бор,

Буни қийин сўзда ифода айлаш.

У шунчалар нозик, шунча жилвакор,

Зарур уни фақат севиш, авайлаш...

**Сурайё РУСТАМОВА,
тиббий-педагогика факультети декан мувовини,
Шоира ҚОДИРОВА,
тиббий-педагогика факультети катта ўқитувчisi**

ГҮЗАЛ ВА БЕТАКРОРСАН

Тил ҳар кандай миллатнинг ер юзида борлигини кўрсатадиган кўзгудир. Тил миллатнинг қалби, унинг ўтмиши, бугуни ва келажаги саналади. Шу маънода ҳар бир миллатнинг она тили унинг бебаҳо хазинасидир.

Бу хазинани асрлар давомида ҳалқ яратади, унга сайқал беради, асрлаб авайлайди. Ҳар бир даврда яшаган ҳалқ вакиллари бу сўзларни эъзозлаб, уларга ишлов бериб, сўзлар хазинасини бойитиб кейинги авлодга етказишига масъулдир. Дунёда жуда кўплаб тиллар бор, ўзбек тили дунёдаги энг бой тиллардан бири саналади. Бу тилда Маҳмуд Қошғарий, Лутфий, Атоий, Алишер Навоий, Заҳиридин Муҳаммад Бобур, Нодира, Увайсий, Огаҳий каби кўплаб буюк зотлар баракали ижод қилишган. Жумладан, Маҳмуд Қошғарий туркий тил грамматикасини ишлаб чиқсан биринчи тилшунос олим ҳисобланади. Маҳмуд Қошғарий умри давомида туркий ҳалқлар яшайдиган ўлкаларни кезиб чиқсан ва туркларнинг тилида қўлланилиб келган шеърлар, мақоллар, ҳикматли сўзларни тўплаган. Туркча сўзлар маъносини араб тилида изоҳлаган. Бу тўпланган маълумотларни ўзиниг “Девону луготит турк” асарига киритган. Маҳмуд Қошғарий бу асарида “...араб тили билан тенг пойга қилиб ўзиб бораётган туркий тили”ни кўкларга кўтаради. Бу асар бизга Ўрта Осиёда яшаган туркий ҳалқларнинг XI асргача бўлган ҳаётидан сўзлайди. Кўриниб турибдики, ўзбек тили чукур тарихий илдизларга эга. Ўзбек тили озарбайжон, усмонли турк қирғиз, қозоқ, туркман, қорақалпоқ, уйғур, хакас, ёкут каби 30 дан зиёд туркий тиллардан бири сифатида узоқ тараққиёт босқичини босиб ўтган.

Ўзбек тилининг ривожланиши, бойишида Алишер Навоийнинг қўшган ҳиссасини ҳеч нарса билан қиёслаб бўлмайди. Алишер Навоий ўзининг “Муҳокаматул-лугатайн” асарида туркий ва форсий тилларини қиёслаб туркий тилнинг бой имкониятларини кўрсатиб берган. Чунки Навоий яшаган даврда кўпгина ижодкорлар форс-тожик тилида ижод қилишган. Туркий тилнинг сўз бойлиги кам, шунинг учун бу тилда ёзилган асар чиройли чиқмайди деб ҳисоблашган. Навоий ўзининг бетакрор асарларини туркий тилда ёзиб бу фикрнинг нақадар хато эканлигини исботлаган. Шу сабабдан хам баъзан Алишер Навоийни туркий тилнинг асосчиси ҳам дейишади. Навоийдан олдин туркий тил бўлмаганми? Албатта, бўлган, бунинг учун қадимги туркий тилда 732-йилда ёзилган Култегин битиктоши ва шу даврда битилган Тўнюкук битиктошларини эслашнинг ўзи кифоя. Алишер Навоийнинг қилган энг катта хизматларидан бири, асрлар давомида яшаб келаётган туркий тилни ривожлантириб энг юкори чўққига қўтара олди. Туркий тилда ёзган бебаҳо асарлари билан бу тилнинг жилосини бутун дунёга кўз-кўз эта олди.

Бугунги кунда ҳам ўзбек тилини ривожлантириш йўлида кўплаб ишлар амалга оширилмокда. Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевнинг дунё минбарларидан туриб ўзбек тилида нутқ сўзлаши бу тилга бўлган юксак эътибор ва хурматнинг ёрқин ифодасидир.

Тилни ривожлантириш, бойлиги ва соғлигини сақлаш давлат раҳбари, шу соҳага оид масъул шахслар ёки тилшунос олимларнинг эмас ҳар биримизнинг она Ватан олдидаги фарзандлик бурчимиздир!

**Дилноза ИСМОИЛОВА,
Тошкент тиббиёт академияси
академик лицейи
Тиллар кафедраси мудири**

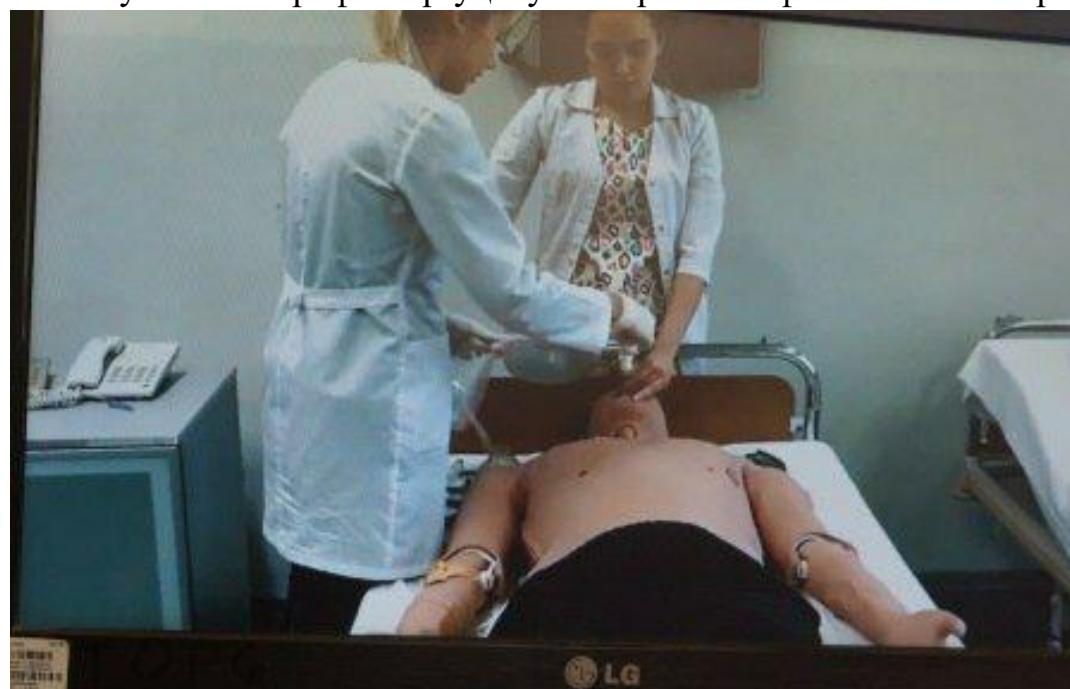
АНДИЖОНЛИК ТИББИЁТЧИЛАР ХАЛҚАРО ТАНЛОВ СОВРИНДОРИ БЎЛДИ

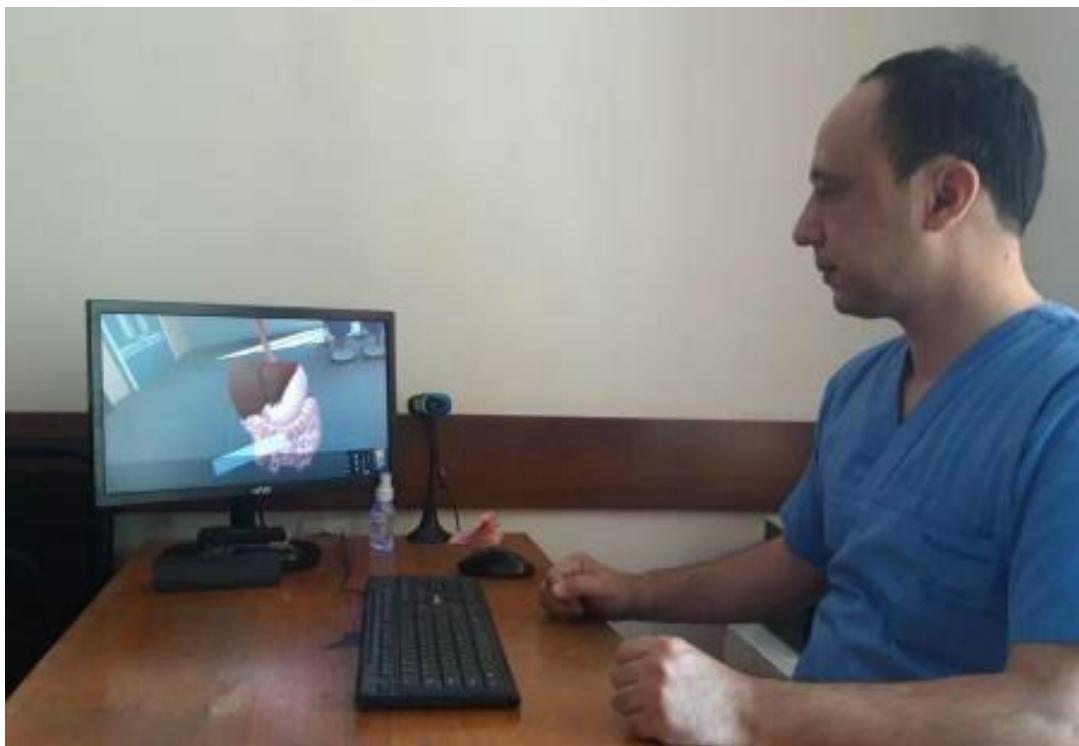

Россия тиббиётида симуляцион ўқитиш жамияти томонидан “Тиббий таълимда симуляцион ўқиши: тажриба, тараққиёт, инновацион янгиликлар” мавзусида халқаро онлайн конференция ташкил этилди.

Анжуман доирасида ўтказилган танловда Андижон давлат тиббиёт институти вакиллари совриндорлар қаторидан жой олди.

Россия, Франция, Бельгия, Туркия каби қатор давлатлар, шунингдек, мамлакатимиз тиббий таълим муассасалари мутахассислари тиббий таълимда симуляторлардан самарали фойдаланиш борасидаги тақдимотлари билан иштирок этган халқаро онлайн конференцияда Андижон давлат тиббиёт институти профессор-ўқитувчилари фаол иштирок этди.

Конференцияда намойиш этилган кўргазмали қўлланмалар, симуляцион ўқиши ташкил этиш бўйича инновация, илғор тажриба ва усуллар иштирокчиларнинг мазкур йўналишдаги тажриба, билим ва малакасини янада бойитди.

Конференция доирасида “Симуляцион марказ ҳақида энг зўр видеоролик” номинацияси бўйича ўтказилган танловда Андижон давлат тиббиёт институтининг симуляцион ўқув маркази директори, доцент Умид Усмонов томонидан юборилган видеоролик “Қанашчилар ҳурматини қозонган видеролик” номинацияси бўйича биринчи ўринга муносаб топилиб, муаллиф маҳсус гувоҳнома, пул мукофоти ҳамда “Академикс 3D виртуал пациенти дастури лицензияси” билан тақдирланди.

Шунингдек, институт симуляцион ўқув маркази асистенти С.Китъянга конференциядаги фаол иштироки учун маҳсус совға, бир гуруҳ профессор-ўқитувчиларга халқаро сертификатлар тақдим этилди.

Ф.УБАЙДУЛЛАЕВ,
ЎЗА

УЛКАН ҚОБИЛИЯТ ЭГАСИ

Аслида, бу дунёда айрилиқ ва ҳижрон азоби барчанинг ҳам бошида бор, аммо ғам-андух ва ҳасратларни матонат билан енгиб, тоғдек бардоши билан вафо ва садоқат рамзига айланган Зулфия сингари аёллар ҳар қандай юксак хурмат ва эхтиромга муносибdir, дея бежиз айтилмаган.

Шоира Зулфия Истроилова 1915 йили 1 мартда Тошкент шаҳрида ҳунармандлар оиласида туғилган. Унинг онаси Ҳадича опа ҳалқ оғзаки ижодини яхши билар ва болаларга турли қўшиқ, эртак, афсона ва ҳамда достонлар айтиб берарди.

Шоира ўтмишини эсларкан, “Сўзга шайдолик ҳиссини қалбимда оддий аёл – она уйғотган” дейди. Шу боис шоира шеъриятга адабиётга қизиқиши ўзгача бўлди. 1932 йил 17 ёшли шоиранинг биринчи шеърлар тўплами “Ҳаёт вараклари” босилиб чиқкан.

Зулфиянинг “Менинг Ватаним”, “Қўлимда қуролу устимда шинель”, “Бизни кут” каби умидбахш шеърлари уруш даври ўзбек шеъриятининг жанговар руҳини ифодаловчи асарлар қаторидан ўрин олган. Шоиранинг урушдан сўнгти йилларда ёзилган “Далада бир кун” (1948), “Тонг қўшиғи” (1953) каби бир қатор шеърлар туркуми, “Мен тонгни куйлайман”, “Юрагимга яқин кишилар” (1958), “Куйларим сизга” (1965) тўпламларида Ватан мадҳи, меҳнат жараёнида фидокорлик кўрсатаётган кишилар ҳаёти жўшиб куйланади.

1938-1939 йил адибанинг 2 та шеърий тўплами “Шеърлар”, “Қизлар қўшиғи” чоп этилди. Ватанига, она ерига бўлган муҳаббати – ватанпарварликнинг олий туйғуси бўлиб, ҳарбий жангларнинг саодатли якунига ишонч билан бирлашади – бу шунчаки, Зулфиянинг шоирона қалбига хос ўйларгина эмас, балки ўзбек ҳалқининг табиатига хос миллий феъл-автор қирралари бўлиб, шоиранинг шеърларида ёрқин ифодаланади.

Шоира Ватанидан ташқаридаги баҳтни тан олмайди, ҳатто у ер яхшироқ бўлса ҳам: “Ахир, баҳт она диёридагина тириқдир”.

Зулфия ижодида ўзбек аёлининг тақдирни муҳим ўрин эгаллайди, унинг мамлакат ҳаётидаги фаол ўрни муҳим аҳамият касб этади. Зулфия узоқ ўтмишда аёл ўрни, уй-рўзғор юмушлари доирасида бўлганлигини, уйда ҳамбек, ҳам ҳукмдор бўлган эрига итоатли чўри бўлиб, бош эгиши лозим бўлганлигини яширмайди. Унинг бутун шеърий ижоди — Ўзбекистон диёрининг илҳом мадҳияси, инсон меҳнати мадҳияси, севги ва ердаги адолат учун мадҳиясидир.

Зулфиянинг қойилмақом ижод меҳнатига кўп йиллар бўлди. Республика ҳаёти ва унинг ҳалқи тақдиррида катта ўзгаришлар содир бўлди, лекин “севгининг алангали кучи бугун ҳам ўқувчининг қалбини иситади, юрагини ва онгини ҳаяжонлантиради”. Ҳозирда Зулфияхоним ижодига бағишлиб кўплаб туркум тадбирлар ташкил этиб борилаётгани ҳам бежиз эмас. Сабаби биз каби ёшлар, ёш ижодкорларга ушбу матонатли аёл, улкан қобилият эгаси Зулфияхоним жуда катта мактаб бўлди, десак муболага булмайди.

Мехринисо ТОШМАМАТОВА,

Олий маълумотли ҳамшира факультети 3-курс талабаси

УСТОЗНИ ХОТИРЛАБ...

Юртимизни ўз касбининг фидойиси, соҳа ривожига муносиб ҳисса қўшган, умрини ёшларни тарбиялашга бағишилаган олим-профессорлар, устоз-мураббийлар диёри деб айтиш мумкин.

Тиббиёт соҳасида ҳам шундай заҳматкаш, фидойи инсонлар юрт равнақига муносиб ҳисса қўшган ва илм-фан учун меҳнат қилаётганлар талай. Ана шундай касб фидойиси таниқли шифокор-олим, пульмонология, юрак-қон томир жарроҳлиги, умумий жарроҳлик амалий масалаларининг фундаментал муаммоларини комплекс ишлаб чиқиши мунтазам амалга ошираётган юқори малакали мутахассис, Ўзбекистон Республикаси морфологлар Ассоциацияси раиси, Халқаро морфологлар Ассоциацияси мувофиқлаштирувчи Кенгаши аъзоси, тиббиёт фанлари доктори, профессор Нажийўлла Шомирзаев жорий йил октябрь ойида оламдан ўтди.

Н.Шомирзаев 1937 йил 4 декабрда Тошкент шаҳрида хизматчи оиласида туғилиб, 18-генерал С.Раҳимов номидаги ўрта мактабда таҳсил олди. 1956 йилда у ТошДавТИнинг педиатрия факультетига ўқишига кирди. Институтни тамомлагач, у 1962 йилда ТошДавТИнинг оператив жарроҳлик ва топографик анатомия кафедрасида қолдирилди, шу йилнинг ноябрь ойида эса ТошДавТИнинг Марказий илмий текшириш лабораторияси морфология бўлимига кичик илмий ходим лавозимига ишга олинди.

1966 йилда номзодлик, 1973 йилда докторлик диссертациясини ҳимоя қилди. 1973 йилдан то 1976 йилгача Н.Шомирзаев ТошДавТИ Марказий илмий-текшириш лабораториясининг катта жамоасига раҳбарлик қилди.

1976 йилдан бошлаб Н.Шомирзаев ТошДавТИ оператив жарроҳлик ва топографик анатомия кафедраси доцент лавозимида ишлади. 1979 йилдан то 2005 йилгача ТошДавТИ оператив жарроҳлик ва топографик анатомия кафедрасини бошқаради.

Н.Шомирзаев раҳбарлиги остида 7 та докторлик ва 23 та номзодлик диссертациялари ҳимоя қилинган. Улар томонидан 500 дан ортиқ илмий иш, шу жумладан 4 та монография, 2 та маълумотнома, 10 та дарслик ва ўкув қўлланмаси ва 56 та услубий тавсиянома нашр қилинган ҳамда 10 та муаллифлик гувоҳномаси, 11 та рационализаторлик таклифлари олинган.

Эътироф этиш мумкинки Н.Шомирзаев кафедрада, деканатларда, Тошкент тиббиёт институти ректори, Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги Илмий тиббий Кенгаши раиси (1985-1987 йй. ва 1990-2000 йй.) лавозимларида ишлаган даврларида катта ва унумли илмий ташкилотчилик, илмий-изланиш, педагогик ва жамоатчилик ишларини олиб борди. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг тиббиёт илмини бошқаради. Бу даврда тиббиёт ва соғлиқни сақлашнинг устувор йўналишлари ҳамда Давлат фан-техника Дастурлари белгиланди. Устоз 1987 йилдан то 1990 йилгача ТошДавТИ ректори лавозимида ишлаган даврида институт жамоасининг фаолиятини тиббиёт ва соғлиқни сақлашнинг устувор йўналишларини бажаришга қаратди. Натижада Республикада биринчи бўлиб тиббиёт олий мактабини қайта қуришнинг асосий қоидалари концепцияси (ТошДавТИ мисолида) яратилди.

Н.Шомирзаевнинг хизматлари хукуматимиз томонидан муносиб баҳоланган. У “Хурмат белгиси” ордени, “Шавқатли меҳнати учун” ва “Мустақилликнинг 15 йиллиги” нишонлари, “Соғлиқни сақлаш аълочиси” белгиси, Ўзбекистон Олий кенгаши Президиумининг ва Соғлиқни сақлаш вазирлигининг фахрий ёрликлари, Бутун Россия анатомлар, гистологлар ва

эмбриологлар илмий жамиятининг “Морфологиядаги улкан хизматлари учун” олтин медали, Абу Али Ибн Сино кўкрак нишони билан тақдирланган. Институтнинг интеллектуал салоҳияти ривожланишида қўшган катта хизматлари учун 2020 йилда Бухоро Давлат тиббиёт институтининг фахрий профессори сифатида танланган.

Муқаддас тушунчаларнинг барчаси хотира билан тирик. Хотира нафақат ўтмишни унумаслик, бугунги кунни тасаввур этиш ҳамдир.

Хотира инсонни келажакка очиқ кўз билан қарашга ўргатади. Устознинг йўлини давом эттираётган шогирдлари унинг ўгитлари билан кўплаб ютуқларга эришишлари шубҳасиз.

Тошкент тиббиёт академияси

Анатомия, клиник анатомия кафедраси жамоаси